

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА
ЦЕНТР НЕПЕРЕРВНОЇ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«23» листопада 2023 року

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОБОТИ МУЗЕЇВ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

Програма підвищення кваліфікації музейних працівників

Форма навчання:	очна/заочна
Навчальний рік:	2023/2024
Кількість кредитів ECTS	2.5
Мова викладання, навчання й оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

Розробники: Ірина Іванівна Несен, Світлана Юріївна Шман

Пролонгація за рішенням науково-методичної ради НАКККіМ

Київ – 2023

Розробники: НЕСЕН Ірина Іванівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи, ШМАН Світлана Юріївна, кандидат

ПОГОДЖЕНО

Директорка Центру неперервної культурно-мистецької освіти
кандидат педагогічних наук, доцент

Ірина ШЕВЧЕНКО

СХВАЛЕНО

В.о. завідувача кафедри мистецтвознавчої експертизи кандидат філософських наук, доцент

В'ячеслав БОЙКО

Протокол № 6 від «17» листопада 2023 р.

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол від «23» листопада 2023 р. № 2

Голова науково-методичної ради Людмила СТЕПАНЕНКО

Затверджено Вченою радою Академії протокол від «18» грудня 2023 р. № 15

1. Анотація (опис) навчальної програми(у т.ч. міждисциплінарні зв'язки):

Сьогодні музеї України не лише сховища музейних експонатів під час військової агресії росії, а й інституції, що надають широкий спектр послуг, допомагають владним структурам реалізовувати культурні та соціальні програми. Вони здійснюють роботу щодо збереження національної спадщини та формування позитивного іміджу нашої держави.

Ефективність діяльності музейної галузі нерозривно пов'язана з вирішенням проблеми компетентності та професіоналізму кадрів.

Аналіз стану галузі показує, що наразі існує гостра потреба у високопрофесійних фахівцях музейної справи, здатних вирішувати актуальні проблеми діяльності музейних закладів в умовах війни.

Тому організація якісної системи професійного підвищення кваліфікації в Центрі неперервної культурно-мистецької освіти НАКККіМ розглядається як першочергове завдання, без розв'язання якого неможливий перехід музейної справи на сучасний європейський рівень.

Навчання з підвищення кваліфікації працівників культури спрямоване на задоволення не лише кількісної, але і якісної потреби у забезпеченні музейної галузі фахівцями з високим рівнем професіоналізму та культури, здатних компетентно та відповідально виконувати свої функції, упроваджувати в діяльність музейних закладів новітні технології.

Міждисциплінарні зв'язки: програма «Актуальні проблеми роботи музеїв на сучасному етапі» базується на знаннях циклу гуманітарних наук, загальних курсів історії мистецтв країн Західної Європи, історії мистецтв України, культурології, менеджменту закладів культури.

2. Мета програми – надати й оновити знання, удосконалювати та розвивати вміння, необхідні для ефективного вирішення завдань професійної діяльності на займаній посаді; привести фахову підготовку у відповідність до сучасних вимог професійної кваліфікації; підвищити професійну компетентність у нових ринкових умовах функціонування культури як продукту.

3. Завдання програми: знати й дотримуватися вимог академічної доброчесності, які визначені ст. 42 Закону України «Про освіту» для здобувачів освіти, що передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права тощо.

Глибока та різнобічна модернізація процесу підвищення кваліфікації музейних працівників вимагає пошуку нових підходів до організації освітнього процесу в Центрі неперервної культурно-мистецької освіти, подолання самоізоляції та роз'єднаності музейних закладів.

З метою ознайомити слухачів курсу з найкращими досягненнями музейної практики, заняття проходять не лише в традиційній аудиторії, а на базі кращих музеїв, де слухачі мають змогу ознайомитися з найкращими напрацюваннями інших музеїв.

Навчання музейних співробітників та обмін передовим досвідом є необхідною умовою для успішної роботи музеїв.

Інтегральна компетентність полягає у здатності розв'язувати складні задачі у галузі збереження культурних і художніх цінностей.

Загальні компетентності скеровуються на здатність розуміння складної соціокультурної ситуації в Україні; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для організації культурних проєктів.

Фахові компетентності полягають в отриманні навичок визначати напрями проведення наукових досліджень у музейній галузі; здатності до планування, обґрунтування та обговорення результатів науково-дослідної та інших видів музейної роботи; здатності вирішувати проблеми за невизначених умов і вимог та надавати відповідні науково-обґрунтовані, професійні рекомендації та висновки, керуватися відповідними нормативно-правовими позиціями; опануванні слухачами сучасної спеціальної термінології.

4. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної програми:

1. *Знання:* теоретичні основи музейної справи; базові поняття (термінологія) й навички зі складання усіх видів музейної документації на рівні обліку; орієнтація у чинному нормативно-правовому полі з регулювання питання збереження музейних цінностей, моніторинг важливих проблем у житті окремого музею в системі органів державного управління України.

2. *Вміння:* здійснювати процес каталогізації колекцій; проводити пошук та аналітичну обробку відповідних джерел; застосовувати на практиці норми чинного законодавства; готувати профільні інформаційні документи (матеріали); готувати та проводити виставки; створювати нові експозиції, використовуючи політематичний принцип презентації певних «культурних моделей».

3. *Володіння навичками* моніторингу ЗМІ та відповідних інформаційних баз даних; пошуку та відбору наукових джерел для підготовки самостійних студій з проблем музейництва; дискусійного обговорення та суспільної комунікації з питань залучення до музеїв більшої кількості відвідувачів, налагодження контактів із ними; організації та проведення окремих соціологічних досліджень, моніторингу «Книги відгуків», налагодження музейної реклами.

5. Результати навчання за програмою:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	Знати: теорію музейної справи, історію створення відомих музеїв, особливості формування колекцій і музейних збірок в історичному перебігу часу	Лекції, семінарські заняття, індивідуальна робота з викладачем, самостійна робота з джерелами та інформаційними ресурсами	Оцінювання на семінарських заняттях, екзамен	50%
2	Вміти: здійснювати пошук, відбір та використання професійно спрямованої інформації стосовно захисту культурної спадщини; готувати необхідні інформаційно-аналітичні та управлінські документи (матеріали) у згаданій царині; планувати та	Лекції, семінарські заняття, індивідуальна робота з викладачем, самостійна робота з джерелами та інформаційними ресурсами	Оцінювання на семінарських заняттях, екзамен	20%

	організувати заходи із протидії загрозам збереженню музейних колекцій і пам'яток			
3	Бути здатним до моніторингу проблем музейництва; міжвідомчої та суспільної взаємодії (комунікації) з питань розвитку музейної справи в Україні	Лекції, семінарські заняття, індивідуальна робота з викладачем, науковим керівником, самостійна робота з джерелами та інформаційними ресурсами	Оцінювання на семінарських заняттях	10%
4	Набути медіа-грамотність як здатність отримати доступ до відповідної та точної інформації за допомогою засобів масової інформації у різних формах; навички та вміння до самостійної обробки відповідної професійної та науково-практичної інформації; особистої участі та управління заходами зі збереження музейних колекцій; узагальнення досвіду діяльності із відвернення небезпек в галузі музейної справи	Лекції, семінарські заняття, індивідуальна робота з викладачем, науковим керівником, самостійна робота з джерелами та інформаційними ресурсами	Оцінювання на семінарських заняттях	20%

6. Співвідношення результатів навчання із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	4.1	4.2
Програмні результати навчання (назва)					

7. Схема формування оцінки (згідно п.7 «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» від 30 серпня 2022 р.)

Форми оцінювання слухачів:

- поточне оцінювання:

1. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 1: -25 балів*/ 15 балів.
2. Оцінювання роботи під час семінарського заняття з теми 4: -25 балів/ 15 балів
3. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 6: -25 балів/ 15 балів.
4. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 9: -25 балів/ 15 балів.
5. * максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік.

Організація оцінювання:

Контроль за якістю навчання слухачів здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів формують семестрові бали, отримані з усіх тем, змістових розділів (бали, отримані за контрольні роботи (у формі тестування), презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях (чи практичних заняттях), а також бали, які отримані за підсумкову роботу (залік).

У випадку відсутності слухача з поважних причин відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу у НАКККіМ» від 30 серпня 2022 р.

Залік виставляється за результатами роботи впродовж навчання за програмою. Слухач, який набрав суму залікових балів (60) має право отримати підсумкову оцінку за результатами контролю. Слухачі, які набрали менше 60 балів обов'язково складають залік.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою НАКККіМ (бали)	Оцінка за чотирибальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
74-81		C
64-73	Задовільно	D
60-63		E
35-59	Незадовільно	FX
1-34		F

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ
для підвищення кваліфікації музейних працівників
«Актуальні проблеми роботи музеїв на сучасному етапі»

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні заняття	контроль
1	Правові засади збереження, відтворення та охорони культурної спадщини	4	4	Письмова відповідь
2	Законодавство України про музеї та музейну справу	3	3	
3	Основи державного управління в галузі культури	4	3	
4	Історія розвитку музеїв в Україні (XIX – перша пол. XX)	3	3	Письмова відповідь
5	Музеї України в культурному просторі	3	3	
6	Актуальні питання розвитку музеїв	3	3	Письмова відповідь
7	Музейний фонд України: теорія і практика	3	1	
8	Основи фондової роботи музеїв	2	2	
9	Особливості науково-освітньої роботи в музеях	2	2	Письмова відповідь
10	Діяльність музею в умовах війни	2	3	
11	Науково-дослідна діяльність музеїв	2	3	
12	Питання тимчасового вивезення культурних цінностей з території України	4	4	
	Всього	36	36	
	Консультація, залік	3		

Загальний обсяг 75 год., в тому:

Лекцій – 36 год.

Практичні заняття – 36 год.

Консультація, залік – 3 год.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ

Самостійна робота слухачів є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі роботи знань, умінь і навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу.

Самостійна робота слухачів за програмою «Актуальні проблеми роботи музеїв в умовах війни. Перспективи післявоєнного відновлення» передбачена до кожної теми курсу, зміст якої полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних тем;
- самостійна робота із джерелами з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції та рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал. Основні види самостійної роботи слухачів з дисципліни: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу; написання відповідей.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використання методів навчання в процесі викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми роботи музеїв в умовах війни. Перспективи післявоєнного відновлення» зумовлено пізнавальним і виховним значенням цієї дисципліни та її місцем в системі підвищення кваліфікації фахівців, а також метою і завданнями її вивчення. У процесі викладання навчальної дисципліни доцільно використовувати різні методи навчання: інформаційно-рецептивний, метод проблемного викладу, дослідницький метод, практичні методи (різні види вправ, тренувальне тестування), інноваційне планування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник / О.О. Салата – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 164 с.
2. Вайдах ер Фрідріх. Загальна музеєлогія: Посібник / Перек. З нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. – Львів: «Літопис», 2015. – 532 с.
3. Белікова М. В., Зайцева В. М. Основи музеєзнавства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2015. 180 с.
4. Галасюк С., Нездоймінов С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. К. : Вид-во: Центр навчальної літератури, 2017.178 с.
5. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. 144 с.
6. Карпюк З. К., Цвид-Ендрю Н. В. Екскурсовознавство і музеєзнавство: методичні рекомендації для практичних робіт із курсу. Луцьк: ВежаДрук, 2017. 48 с.

Інформаційні ресурси

1. Костюкова О. М. Концептуальні аспекти удосконалення викладання основ екскурсійної справи у вищих навчальних закладах для студентів спеціальності «Туризм» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/kostjukova.htm
2. Мальцева Л.В. «Організація екскурсійних послуг» як навчальна дисципліна [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/malceva2.htm

3. Веб-сайт «музейний простір України» <http://prostir.museum.ua/info/about>
4. Музеї усього світу онлайн: <https://vn.20minut.ua/kul-tura/podorozh-ne-vihodyachi-z-domu-39-muzeviv-svitu-yaki-mozhna-pobachiti-o-11042651.html>
5. <http://www.culture24.org.uk/home> – портал «Національний віртуальний музей» (Велика Британія)
6. <http://www.museum-ukraine.org.ua> – видання «Музеї України» (містить каталог музеїв України)
7. Добірка онлайн-музеїв з різних частин світу: <https://suspilne.media/34387-ne-vihodaci-z-domu-dobirka-onlajn-muzeiv-z-riznih-castin-svitu/>